

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій,
обліку та фінансів

Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ЛІЩУК Анастасія Володимирівна

УДК 336.225.6:334.012.63

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**«Оподаткування підприємств малого бізнесу: стан та
перспективи удосконалення»**

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавра

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

_____ Анастасія ЛІЩУК

Керівник роботи
СУС Юрій Юрійович
к.е.н., доцент

Житомир – 2025

Робота виконана на кафедрі фінансів і кредиту Поліського національного університету

Рецензент:

Професор кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Поліського національного університету, д.е.н., проф. Микитюк Валерій Мар'янович

Висновок комісії за результатами попереднього захисту:

допустити до захисту

Голова комісії _____ Олександр ВІЛЕНЧУК

Висновок кафедри фінансів і кредиту за результатами попереднього захисту:
допустити до захисту.

Протокол засідання кафедри фінансів і кредиту № __ від «__» червня 2025 р.

В. о. завідувача кафедри фінансів і кредиту _____ Лариса НЕДІЛЬСЬКА

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти Анастасія Володимирівна ЛІЩУК захистила кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____,

за університетською шкалою _____

Секретар ЕК _____ Тетяна ТОВСТУХА

«__» червня 2025 р.

АНОТАЦІЯ

Ліщук А. В. Оподаткування підприємств малого бізнесу: стан та перспективи удосконалення. – *Кваліфікаційна робота на правах рукопису.*

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. – Поліський національний університет, 2025.

В кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні, методичні та практичні аспекти оподаткування підприємств малого бізнесу: стан та перспективи вдосконалення. Здійснено порівняльну характеристику зарубіжного досвіду податкової підтримки малого бізнесу та виокремлено інструменти, що можуть бути адаптовані до українських реалій. Сформовано пропозиції щодо вдосконалення податкової системи з метою створення сприятливого середовища для функціонування та розвитку малих підприємств.

Ключові слова: оподаткування, малий бізнес, податки, податкова підтримка, пільги, податкове навантаження.

SUMMARY

Lishchuk A. V. Taxation of small business enterprises: state and prospects for improvement. *Qualification work as a manuscript.*

Qualification work for the bachelor's degree in specialty 072 - Finance, Banking and Insurance – Polissia National University, 2025.

The qualification work investigates the theoretical, methodological and practical aspects of taxation of small businesses: state and prospects for improvement. A comparative characterization of foreign experience in tax support for small businesses is made and tools that can be adapted to Ukrainian realities are identified. Proposals for improving the tax system in order to create a favorable environment for the functioning and development of small businesses are formulated.

Keywords: taxation, small business, taxes, tax support, benefits, tax burden.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ.....	8
Висновки до розділу 1.....	15
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ..	16
Висновки до розділу 2.....	22
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО МАЛОГО БІЗНЕСУ.....	23
Висновки до розділу 3.....	27
ВИСНОВКИ.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми та аналіз останніх досліджень. Останні роки підприємства України працюють в умовах безпрецедентних труднощів, обумовлених наслідками світової пандемії коронавірусу та повномасштабної війни. Зараз спостерігається постійне зниження купівельної спроможності населення, порушення логістичних поставок через окупацію частини території країни та ракетні обстріли, зменшення чисельності населення та скорочення ємності ринку – всі ці фактори негативно впливають на розвиток бізнесу. Деякі великі ритейлери та компанії значно скоротили свою діяльність, а інші навіть припинили її повністю. Водночас, малий бізнес став єдиним сегментом економіки, який демонструє хоча б кількісний розвиток. В таких умовах малий бізнес особливо потребує державної підтримки та сприятливого середовища для розвитку.

Із початком повномасштабної війни уряд запровадив низку податкових послаблень і пільг, покликаних забезпечити стабільність підприємницької діяльності. Втім, уже у 2023 році більшість цих заходів було скасовано, а податковий контроль посилюється у зв'язку з необхідністю наповнення державного бюджету. На сьогодні з інструментів підтримки бізнесу фактично діють лише грантові програми. Водночас, Комітет з питань фінансів, податкової та митної політики регулярно анонсує радикальні реформи, що викликають великі суспільні обговорення і спричиняють сильний опір з боку підприємців, які наразі прагнуть стабільності в умовах ведення бізнесу. У зв'язку з цим, виникає нагальна потреба в пошуку ефективних підходів до вдосконалення системи оподаткування малих підприємств, враховуючи як національні особливості, так і успішний зарубіжний досвід.

Пошук оптимальної системи оподаткування для малого бізнесу є предметом постійної уваги науковців, особливо на тлі політичної нестабільності, яка призводить до чергових «податкових новацій». Серед останніх комплексних наукових оглядів та узагальнень варто виділити роботи

Скрипник С., Лаврова Р., Шепель І., Дроздової О., Васильєвої В., Книшек О. Різноманітні й інколи суперечливі погляди на питання обліку та оподаткування малих підприємств представлені в працях Подольської І., Онищенко В., Пустовія М. та інших дослідників. Дослідження сучасного стану оподаткування малого бізнесу, виявлення його недоліків та розробка практичних рекомендацій щодо його реформування потребують додаткового вивчення.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є теоретико-методичне дослідження сучасного стану оподаткування підприємств малого бізнесу, обґрунтування напрямів його удосконалення з метою створення сприятливих умов для розвитку малого підприємництва.

Для досягнення поставленої мети передбачено встановлення, формулювання та вирішення наступних наукових та практичних завдань:

- розкрити економічну сутність та функції податків у контексті малого бізнесу;
- проаналізувати систему оподаткування малих підприємств в Україні;
- оцінити податкове навантаження на малий бізнес;
- дослідити зарубіжний досвід податкової підтримки малого підприємництва;
- розробити пропозиції щодо вдосконалення податкової політики для малих підприємств в Україні.

Об’єкт і предмет дослідження. Об’єктом дослідження кваліфікаційної роботи є система оподаткування підприємств. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних положень щодо оподаткування підприємств малого бізнесу та напрями його вдосконалення.

Методи дослідження. При дослідженні виділено основні методи дослідження: абстрактно-логічний метод – при визначенні сутності податків та їх ролі у функціонуванні малого бізнесу; метод порівняльного аналізу – при вивченні особливостей оподаткування малого бізнесу в Україні та зарубіжних країнах; економіко-статистичні методи – для аналізу податкового навантаження, динаміки надходжень та оцінки ефективності податкової

політики, графічний метод – для наочного представлення результатів дослідження; метод індукції і дедукції та інші методи.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні висновки дослідження, проведеного в ході написання кваліфікаційної роботи представлені у виступі з доповідями на тему:

- «Концептуальні засади оподаткування суб'єктів малого бізнесу» – оприлюднений на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Реалії становлення України як держави: минуле, теперішнє, майбутнє» (29-30 квітня 2025 р., м. Житомир);
- «Оподаткування малого бізнесу в Україні в умовах воєнних викликів: проблеми, трансформації, перспективи» – оприлюднений на Всеукраїнській науково-практичній on-line конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Вплив інноваційних змін на розвиток суспільства: управлінські та соціально-економічні аспекти» (присвячена Дню науки)» (16 травня 2025 р., м. Житомир).

Практичне значення одержаних результатів. Висновки та рекомендації, отримані під час дослідження, можуть бути корисними для вдосконалення податкової політики малого бізнесу в Україні та застосовані у навчальному процесі для підготовки фахівців щодо адаптації зарубіжного досвіду сприятимуть підтримці малого підприємництва.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний текст роботи викладено на 26 сторінках комп'ютерного тексту. Ілюстративний матеріал представлено у вигляді 6 таблиць та 4 рисунків. Структурно робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (49 найменувань) та додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Малий бізнес відіграє ключову роль у формуванні сучасної економіки, виступаючи рушієм інновацій, джерелом створення робочих місць та важливим чинником стабілізації соціально-економічних процесів. Цей сектор підприємництва відзначається високою гнучкістю, здатністю оперативно реагувати на зміни ринкового середовища та ефективно використовувати обмежені ресурси. Завдяки цим характеристикам малі підприємства стають основою розвитку місцевих громад, підвищення добробуту населення, формування конкурентного середовища та стимулювання розвитку нових ринків [14].

Соціально-економічне значення малого бізнесу важко переоцінити. Він не лише забезпечує широку самозайнятість, а й відіграє важливу роль у диверсифікації економіки, зміцненні фінансової системи, розвитку інфраструктури та активізації інноваційної діяльності. Малі підприємства сприяють регіональному зростанню, інтеграції України у світовий економічний простір і загалом є фундаментом стійкого економічного розвитку країни.

Згідно з чинним законодавством України, зокрема Господарським кодексом України, Податковим кодексом України, Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», а також відповідними національними стандартами (ДСТУ), до малих підприємств належать суб'єкти господарювання, які відповідають встановленим критеріям [20]:

- кількість працівників — до 50 осіб;
- річний дохід — не перевищує еквівалент 10 мільйонів євро за середньорічним курсом НБУ;
- форма власності — може бути як приватною, так і колективною, державна форма допускається лише в окремих випадках.

У межах функціонування малих підприємств важливе місце посідає система оподаткування, оскільки саме податки визначають фінансові можливості бізнесу, рівень державного регулювання та інвестиційну привабливість сектору.

Податки є невід’ємною складовою фінансової системи будь-якої держави. Вони виконують не лише фіскальну функцію, а й відіграють важливу роль у перерозподілі національного доходу, стимулюванні економічної активності та забезпеченні соціальної справедливості [26].

Поглиблений аналіз наукових джерел дав змогу узагальнити й систематизувати найбільш поширені підходи до визначення сутності податку. У результаті було виокремлено такі трактування цієї економічної категорії (рис. 1.1).

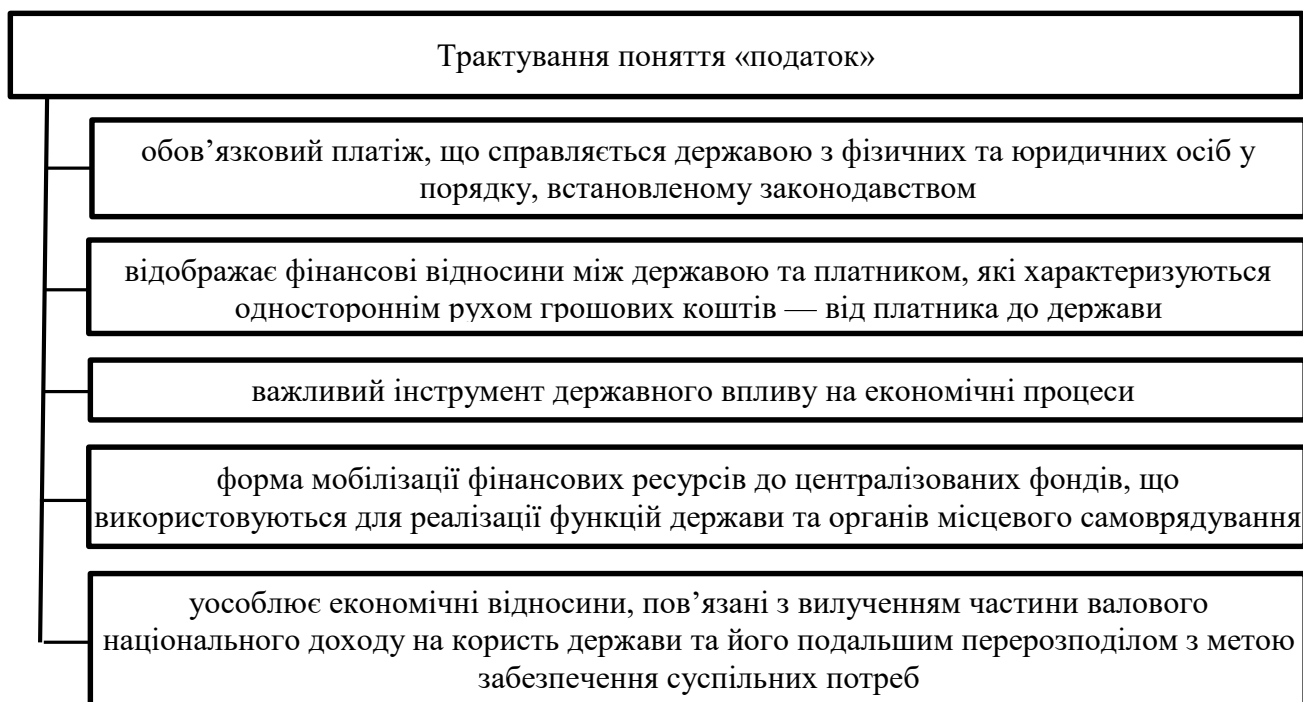

Рис. 1.1. Трактування економічної категорії «податок»

Джерело: сформовано автором на основі [6; 10; 11; 12; 14; 16; 27; 32-37]

Зважаючи на аналіз наукових підходів та сучасну економічну практику, можна запропонувати під поняттям податок розуміти обов'язковий, безвідплатний, інституційно регламентований платіж, який держава стягує з фізичних та юридичних осіб з метою формування публічних фінансових

ресурсів, необхідних для реалізації її економічних, соціальних і регуляторних функцій, а також забезпечення суспільного добробуту. Дане визначення поєднує ключові елементи податку – обов’язковість, безоплатність, правову врегульованість, а також акцентує його роль не лише як фіскального, а й регуляторного інструменту.

Далі важливо розкрити функціональне призначення податків як одного з ключових інструментів державного регулювання. На рис. 1.2 представлено основні функції податків та їхню специфіку в контексті оподаткування малого бізнесу.

Отже, податки виконують низку важливих функцій – фіскальну, розподільчу, регулюючу, стимулюючу, контрольну та соціальну – які забезпечують формування державних ресурсів, вплив на економічну активність та соціальну справедливість. У сфері малого бізнесу ці функції набувають особливої ваги, оскільки податкова політика безпосередньо впливає на умови його розвитку, мотивацію до легальної діяльності та інвестиційну активність.

Податкова система формується на основі принципів, що забезпечують її стабільність, ефективність і справедливість та мають бути адаптовані до особливостей діяльності малих підприємств. Основні принципи побудови податкової системи передбачені в ПКУ й включають [20]:

- справедливість – податкова система не повинна створювати надмірного навантаження на малих платників;
- простота адміністрування – звітність і сплата податків мають бути зрозумілими та доступними навіть для підприємців без бухгалтерської освіти;
- економічна нейтральність – податки не повинні спотворювати підприємницькі рішення;
- гнучкість – можливість адаптації системи до змін економічного середовища (зокрема, у кризових умовах).

Застосування цих принципів дозволяє сформувати податкову політику, яка не лише забезпечує надходження до бюджету, але й сприяє зростанню підприємницької активності.

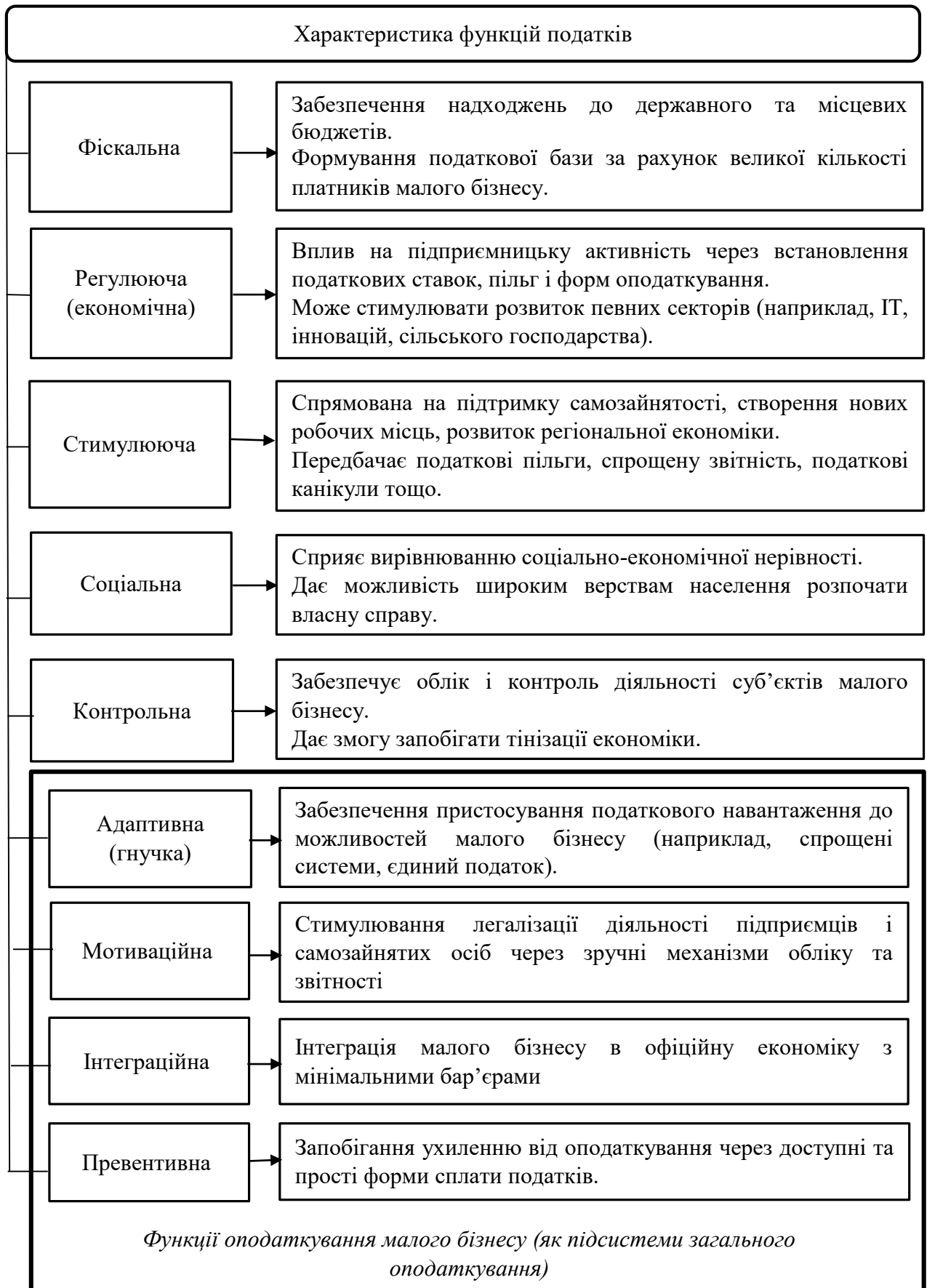

Рис. 1.2. Функції податків і специфіка їх реалізації в оподаткуванні малого бізнесу

Джерело: удосконалено автором на основі [11; 12; 14; 16; 27; 32; 33; 34]

Враховуючи багатоманітність форм, способів стягнення та функціонального навантаження податків, особливого значення набуває їх класифікація за чітко визначеними критеріями, що дозволяє краще зрозуміти їхню роль у податковій системі (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Класифікація податків та характеристика їх видів

Види	Характеристика
За формою стягнення	
Прямі податки	стягуються безпосередньо з доходів або майна платників (наприклад, податок на прибуток, податок на доходи фізичних осіб, податок на майно)
Непрямі податки	включаються до ціни товарів і послуг і фактично сплачуються споживачем (наприклад, податок на додану вартість, акцизний податок)
За рівнем стягнення	
Загальнодержавні податки	встановлюються та адмініструються центральними органами влади (наприклад, ПДВ, податок на прибуток)
Місцеві податки і збори	запроваджуються органами місцевого самоврядування в межах їх повноважень (наприклад, податок на нерухомість, єдиний податок для ФОПів)
За методом розрахунку	
Фіксовані (тверді) податки	встановлюються у вигляді сталої суми незалежно від об'єкта оподаткування
Процентні (пропорційні, прогресивні, регресивні)	обчислюються як відсоток від об'єкта оподаткування

Джерело: сформовано автором на основі [4; 11; 12; 14; 16; 27; 32; 33; 34]

Таким чином, класифікація податків дозволяє краще зрозуміти їхню структуру, функціональне призначення та механізми справляння, що, у свою чергу, є важливою передумовою для формування ефективної та збалансованої податкової політики. У цьому контексті особливої ваги набуває аналіз засад побудови податкової системи держави як цілісного механізму регулювання фінансових відносин у суспільстві.

Ефективна податкова система повинна забезпечувати достатній рівень мобілізації доходів до бюджету, мінімізуючи при цьому податковий тиск на суб'єктів господарювання. Водночас важливо досягати балансу між фіскальною функцією і стимулюванням розвитку економіки.

Зниження податкового навантаження, спрощення адміністрування податків і створення сприятливого податкового клімату є необхідними умовами для стимулювання підприємницької активності в малому секторі. Зважена податкова політика дозволяє: зменшити рівень тінізації малого бізнесу; стимулювати реінвестування прибутків; розширювати зайнятість і соціальну відповідальність бізнесу; сприяти динаміці місцевих економік через розвиток МСП.

Одним з інструментів фіскального стимулювання малого підприємництва є система податкових пільг і послаблень, яка може включати:

- часткове або повне звільнення від сплати окремих податків у період становлення підприємства;
- застосування знижених ставок оподаткування;
- надання податкових канікул для новостворених підприємств;
- відстрочку або розстрочку податкових платежів;
- спрощені процедури податкової звітності та обліку.

Такі заходи є особливо актуальними в умовах кризових чи післякризових явищ, коли малий бізнес потребує додаткової підтримки для збереження платоспроможності й операційної стабільності.

Однією з ключових форм реалізації концептуальних підходів до оподаткування малого бізнесу є спрощена система оподаткування, обліку та звітності. Вона була запроваджена з метою зниження адміністративного навантаження та виведення малого бізнесу з «тіні» [36].

Основними характеристиками спрощеної системи є: використання єдиного податку замість комплексу загальнодержавних податків; спрощений порядок ведення обліку та подання звітності; поділ платників на групи залежно від обсягу доходу та кількості найманих працівників.

З одного боку, така система стимулює започаткування власної справи, з іншого – потребує постійного вдосконалення для запобігання зловживанням, уникненню податків великими підприємствами, які маскуються під малий бізнес.

Незважаючи на існування спрощеної системи, вітчизняне податкове законодавство щодо малого бізнесу залишається складним та нестабільним. Серед ключових недоліків виділимо: часті зміни законодавства, що ускладнюють планування; податкове навантаження, яке в окремих випадках стає непосильним; неефективність адміністрування податків; низька якість консультаційної підтримки з боку державних органів.

З метою підвищення ефективності оподаткування суб'єктів малого бізнесу необхідно:

- забезпечити стабільність податкових правил на середньо- та довгострокову перспективу;
- розробити диференційований підхід до оподаткування залежно від сфери діяльності та розміру підприємства;
- удосконалити цифрові сервіси для подання звітності та отримання консультацій;
- зміцнити інституційну підтримку підприємців.

Таким чином, теоретичні аспекти оподаткування малого бізнесу охоплюють як економічну сутність податків, так і інституційні умови їх застосування до конкретної категорії платників. Поглиблене вивчення теоретичних положень дозволяє сформулювати обґрунтовану базу для подальшого аналізу практики оподаткування та розробки пропозицій щодо її вдосконалення в національних реаліях. Податкова система суб'єктів малого бізнесу мають ґрунтуватися на принципах справедливості, простоти адміністрування, економічної нейтральності та гнучкості. Оптимальна податкова модель повинна враховувати не лише фіскальні інтереси держави, але й реальні можливості підприємців. Удосконалення системи оподаткування малого бізнесу є одним із пріоритетів сучасної економічної політики, що вимагає як нормативного перегляду, так і практичної реалізації нових підходів.

Висновки до розділу 1

1. Обґрунтовано, що суб'єкти малого бізнесу відзначаються високою гнучкістю, здатністю оперативно реагувати на зміни ринкового середовища та ефективно використовувати обмежені ресурси.

2. Запропоновано під поняттям податок розуміти обов'язковий, безвідплатний, інституційно регламентований платіж, який держава стягує з фізичних та юридичних осіб з метою формування публічних фінансових ресурсів, необхідних для реалізації її економічних, соціальних і регуляторних функцій, а також забезпечення суспільного добробуту. Дане визначення поєднує ключові елементи податку – обов'язковість, безоплатність, правову врегульованість, а також акцентує його роль не лише як фіскального, а й регуляторного інструменту.

3. Встановлено, що класифікація податків дозволяє краще зрозуміти їхню структуру, функціональне призначення та механізми справляння, що, у свою чергу, є важливою передумовою для формування ефективної та збалансованої податкової політики.

4. Обґрунтовано, що поглиблене вивчення теоретичних положень дозволяє сформувати обґрунтовану базу для подальшого аналізу практики оподаткування та розробки пропозицій щодо її вдосконалення в національних реаліях. Податкова система суб'єктів малого бізнесу повинна ґрунтуватися на принципах справедливості, простоти адміністрування, економічної нейтральності та гнучкості, а оптимальна податкова модель повинна враховувати не лише фіскальні інтереси держави, але й реальні можливості підприємств.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ

На сучасному етапі малий бізнес в Україні виконує ключову роль у підтримці економічної активності, створенні робочих місць та розвитку підприємництва, однак податкове середовище, в якому він функціонує, характеризується нестабільністю, регуляторними змінами та підвищеним фіскальним навантаженням.

Згідно з даними Державної служби статистики України (рис. 2.1) протягом досліджуваних 2021-2023 років (оприлюднення інформації за 2024 рік був перенесений у зв'язку з воєнним станом на невизначений термін) малі підприємства стабільно становили понад 94% від загальної кількості діючих суб'єктів господарювання, що свідчить про їх провідну роль в структурі національної економіки.

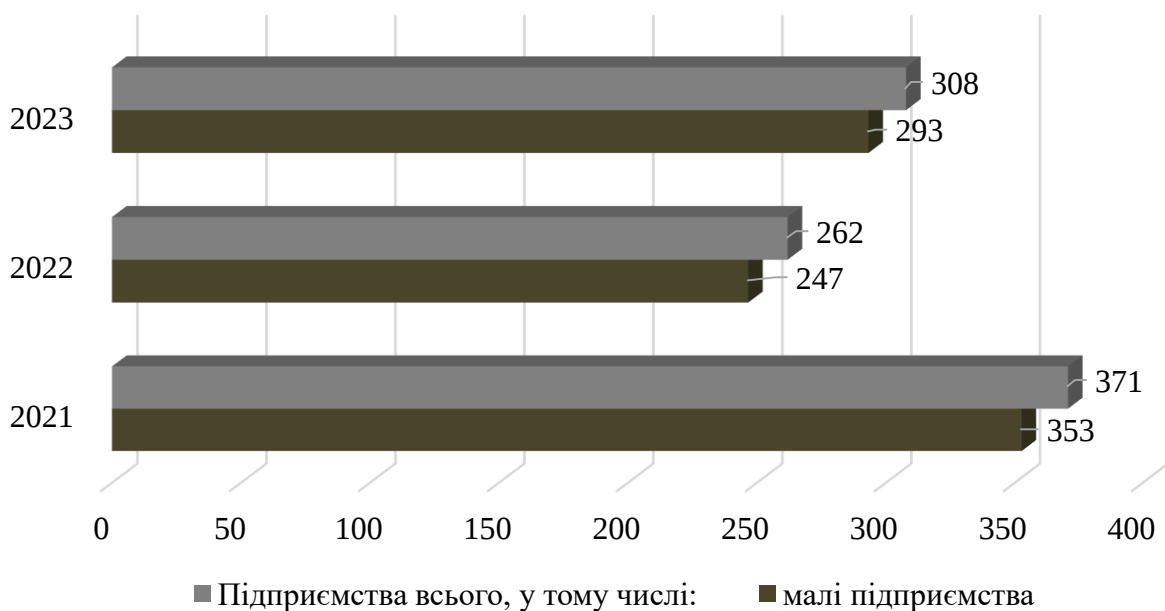

Рис. 2.1. Кількість діючих підприємств України з розподілом на малі підприємства за 2021–2023 рр., тис. од.

Джерело: сформовано автором на основі [9]

У 2022 році, під впливом повномасштабної війни, спостерігалось суттєве скорочення підприємницької активності: загальна кількість підприємств

зменшилася до 262 тис. одиниць, з яких 247 тис. – малі підприємства (94,3%). У 2023 році ситуація почала стабілізуватися, що підтверджується зростанням кількості підприємств до 308 тис., з яких 293 тис. – малі (95,1%). Відновлення малого бізнесу в 2023 році демонструє його високу адаптивність до кризових умов та значущість у забезпеченні економічної стійкості країни.

Для глибшого розуміння стану та тенденцій у секторі малого підприємництва доцільно не лише оцінити кількісні показники діяльності підприємств України, а й проаналізувати їхні фінансові результати (рис. 2.2).

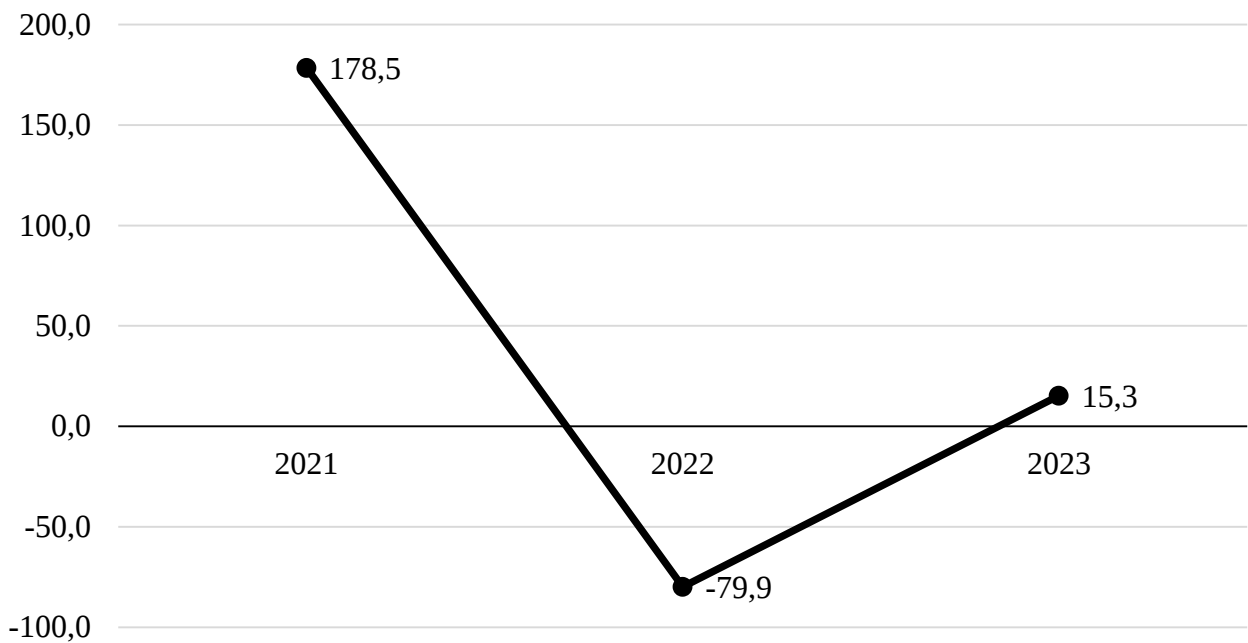

Рис. 2.2. Фінансові результати до оподаткування малих підприємств України (без урахування банків) за 2021-2023 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [9]

У період 2021–2023 років фінансові результати до оподаткування малих підприємств в Україні демонстрували значну динаміку, яка свідчить про високий рівень чутливості цього сектору до зовнішніх економічних та політичних факторів. У 2021 році малий бізнес забезпечив позитивний фінансовий результат у розмірі 178,5 млрд грн, що вказувало на стабільну фінансово-господарську діяльність у довоєнних умовах. Однак у 2022 році, на тлі повномасштабного вторгнення росії, показник різко знизився до -79,9 млрд

грн, що свідчить про глибоку кризу та збитковість більшості підприємств. Водночас уже в 2023 році спостерігається певне відновлення, адже чистий результат становив 15,3 млрд грн, що хоча й залишається помірним, однак свідчить про поступову адаптацію малого бізнесу до нових умов та часткове відновлення ділової активності.

Після аналізу фінансових результатів до оподаткування доцільно розглянути показники чистого прибутку (збитку) малих підприємств України, що дозволяє більш точно оцінити реальний фінансовий стан підприємств після врахування податкових зобов'язань та інших обов'язкових платежів (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Чистий прибуток (збиток) малих підприємств України (без
врахування банків) за 2021-2023 рр.**

Показники	Роки			Відхилення 2023 р. до 2021 р., +,-
	2021	2022	2023	
чистий прибуток (збиток), млн.грн.	162021,7	-93114,4	-12444,7	-174466,4
підприємства, які одержали прибуток				
у % до загальної кількості підприємств	72,5	65,5	70,4	-2,0
фінансовий результат, млн.грн.	228823,7	162811,8	213761,9	-15061,8
підприємства, які одержали збиток				
у % до загальної кількості підприємств	27,5	34,5	29,6	2,0
фінансовий результат, млн.грн.	66802,0	255926,3	226206,6	159404,6

Джерело: розраховано автором на основі [9]

У 2021 році малі підприємства забезпечили сукупний чистий прибуток у розмірі 162 021,7 млн грн, при цьому 72,5% підприємств були прибутковими, а фінансовий результат прибуткових суб'єктів склав 228 823,7 млн грн. Лише 27,5% підприємств зазнали збитків, на загальну суму 66 802,0 млн грн. У 2022 році ситуація суттєво погіршилася через наслідки війни: загальний чистий фінансовий результат став від'ємним і становив -93 114,4 млн грн. Частка

прибуткових підприємств скоротилася до 65,5%, а збиткових — зросла до 34,5%. Незважаючи на те, що прибуткові підприємства сформували 162 811,8 млн грн, збитки в розмірі 255 926,3 млн грн значно перевищили ці надходження. Часткове відновлення фінансової стійкості малого бізнесу спостерігалось у 2023 році. Чистий фінансовий результат залишився від'ємним, але скоротився до -12 444,7 млн грн, що є суттєвим покращенням у порівнянні з попереднім роком. Частка прибуткових підприємств зросла до 70,4%, а збиткових — знизилася до 29,6%. Водночас прибуток склав 213 761,9 млн грн, а збитки — 226 206,6 млн грн.

Таке погіршення фінансових результатів свідчить не лише про зниження прибутковості малого бізнесу, а й про загальну нестабільність економічного середовища, у якому функціонують підприємства.

Негативні тенденції також простежуються в індикаторах податкової активності. За даними аналітичної платформи YouControl, індекс активності малого бізнесу (UBI) на початку 2024 року склав 37,3 бала зі 100 можливих, що свідчить про низький рівень упевненості підприємців у стабільності регуляторного середовища [15].

Оцінки експертного середовища підтверджують існування проблем у сфері оподаткування. Так, за результатами опитування Європейської Бізнес Асоціації, 36% представників малого бізнесу вважають чинну податкову систему несприятливою для розвитку підприємництва [3].

З огляду на вищезазначене, можна зробити висновок, що сучасний стан оподаткування малого бізнесу в Україні перебуває у фазі трансформації, проте супроводжується значними ризиками. Підвищення фіскального тиску без відповідної компенсації у вигляді дерегуляції, спрощення звітності та доступу до фінансування може призвести до подальшого згортання підприємницької активності.

У межах дослідження податкового навантаження на суб'єктів малого підприємництва було здійснено аналіз ключових показників фінансової звітності ТОВ «ІММІ-МАКЕТ» за 2022-2024 роки. Дане підприємство

перебуває на загальній системі оподаткування (платник ПДВ № 228928626583 станом на 01.05.2025) [29].

Основні податки та ставки для суб'єктів малого підприємництва, які працюють на загальній системі оподаткування в Україні (станом на 2024–2025 роки) наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

**Податки та збори для суб'єктів малого підприємництва,
які працюють на загальній системі оподаткування в Україні**

Податок / Збір	Особливості
Податок на прибуток підприємств	18% від об'єкта оподаткування (прибуток = дохід – витрати)
Податок на додану вартість (ПДВ)	20% — стандартна ставка
Єдиний соціальний внесок (ЄСВ)	22% — нараховується на заробітну плату працівників
Військовий збір	1,5% — утримується із заробітної плати
Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО)	18% — утримується з зарплати працівників
Акцизний, екологічний податок та інші (за потреби)	Залежить від виду діяльності підприємства
Фінансова та податкова звітність	Повна, за встановленими формами (баланс, звіт про фінансові результати, декларації з податку на прибуток та ПДВ)

Джерело: сформовано автором на основі [20]

Дана система підходить для суб'єктів, які мають високі витрати (які можна врахувати для зменшення об'єкта оподаткування) або працюють із платниками ПДВ. Водночас вона менш вигідна для мікробізнесу через складність звітності та податкову адміністрацію.

Для оцінки податкових зобов'язань було використано дані щодо нарахованого податку на прибуток, зобов'язань перед бюджетом та дебіторської заборгованості за податками, які містяться у спрощених формах фінансової звітності (форма № 1-м «Баланс» та форма № 2-м «Звіт про фінансові результати») (табл. 2.3).

Дані таблиці свідчать, що у 2022 році показники ТОВ «ІММІ-МАКЕТ» були на мінімальному рівні: сума податку на прибуток та дебіторська заборгованість становили по 0,9 млн грн, а поточні податкові зобов'язання —

3,2 млн грн. У 2023 році відбулося суттєве зростання — податок на прибуток збільшився до 3,9 млн грн, а поточні податкові зобов'язання зросли майже в п'ять разів, до 15,2 млн грн. Дебіторська заборгованість повторила динаміку податку на прибуток.

Таблиця 2.3

Динаміка податкових показників ТОВ «ІММІ-МАКЕТ», тис. грн

Показник	Роки			Відхилення 2024 р. до 2022 р., +,-
	2022	2023	2024	
Податок на прибуток (звіт про фінансові результати, рядок 2300)	0,9	3,9	4,1	3,2
Поточні податкові зобов'язання (баланс, рядок 1620)	3,2	15,2	2,1	-1,1
Дебіторська заборгованість з податку на прибуток (баланс, рядок 1136)	0,9	3,9	4,1	3,2

Джерело: сформовано автором на основі [28]

У 2024 році сума податку на прибуток зросла незначно – до 4,1 млн грн, а дебіторська заборгованість з цього податку залишилася на аналогічному рівні. Водночас поточні податкові зобов'язання скоротилися до 2,1 млн грн, що є найнижчим значенням за аналізований період.

У порівнянні з 2022 роком, у 2024 році в ТОВ «ІММІ-МАКЕТ» спостерігається зростання податку на прибуток та дебіторської заборгованості з цього податку на 3,2 млн грн відповідно, що може свідчити про покращення фінансових результатів підприємства. Водночас зменшення поточних податкових зобов'язань на 1,1 млн грн може вказувати на своєчасне виконання податкових зобов'язань або зміну структури податкової заборгованості.

Загалом динаміка показників свідчить про зростання податкового навантаження внаслідок збільшення обсягів господарської діяльності підприємства та його прибутковості.

Проведений аналіз свідчить про стабільну податкову поведінку ТОВ «ІММІ-МАКЕТ». Незважаючи на змінні суми зобов'язань перед бюджетом, підприємство демонструє послідовність у сплаті податку на прибуток, а також

дотримання законодавчих вимог щодо податкового обліку. Зростання податкових платежів є позитивною ознакою підвищення результативності господарської діяльності, а не наслідком фіскального тиску.

Висновки до розділу 2

1. Доведено, що під впливом повномасштабної війни, спостерігалось суттєве скорочення підприємницької активності. Однак, у 2023 році ситуація почала стабілізуватися, що підтверджується зростанням кількості підприємств до 308 тис., з яких 293 тис. – малі (95,1%). Відновлення малого бізнесу в 2023 році демонструє його високу адаптивність до кризових умов та значущість у забезпеченні економічної стійкості країни.

2. Обґрунтовано, що дані малих підприємств України, які свідчать про глибоку кризу в малому бізнесі у 2022 році та поступове покращення ситуації у 2023 році, що, попри складні умови, демонструє потенціал до адаптації та відновлення фінансової діяльності суб'єктів малого підприємництва. У 2023 році спостерігалось часткове відновлення фінансової стійкості малого бізнесу в Україні. Чистий фінансовий результат залишився від'ємним, але скоротився до -12 444,7 млн грн, що є суттєвим покращенням у порівнянні з попереднім роком.

3. Визначено, що поступове зростання суми податку на прибуток та дебіторської заборгованості з цього податку – з 0,9 млн грн у 2022 році до 4,1 млн грн у 2024 році, що свідчить про покращення фінансових результатів ТОВ «ІММІ-МАКЕТ». Водночас поточні податкові зобов'язання за цей період зменшилися з 3,2 млн грн до 2,1 млн грн, що може вказувати на своєчасне виконання податкових обов'язків або зміну структури податкової заборгованості. Загалом така динаміка в ТОВ «ІММІ-МАКЕТ» свідчить про зростання активності суб'єкта господарювання та відповідне підвищення податкового навантаження.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО МАЛОГО БІЗНЕСУ

Податкова політика є важливим інструментом для стимулювання економічного розвитку та задоволення основних потреб держави. В умовах війни та після її завершення ефективність цієї політики набуває особливої значущості. Військові дії мають серйозний вплив на економіку країни, включаючи руйнування інфраструктури, забруднення сільськогосподарських земель, закриття бізнесів, порушення логістичних ланцюгів і зменшення експорту. Ці фактори значно ускладнюють нормальне функціонування економіки та створюють необхідність в проведенні реформ для підтримки економічного відновлення. Однією з таких реформ є адаптація податкової політики до нових реалій [13].

Для подолання наслідків війни та стимулювання економічного відновлення важливою складовою є адаптація податкової політики, орієнтованої на підтримку малого бізнесу. Саме цей сектор економіки має потенціал до швидкого відновлення та створення нових робочих місць. Врахування різноманітних факторів впливу на податкову політику, сприятиме розвитку підприємництва в умовах кризи та нестабільності (табл. 3.1.).

Наведені фактори в табл. 3.1 взаємопов'язані і взаємодіють один з одним, створюючи складну і багатогранну складову податкової політики щодо малого бізнесу в країні, де кожен елемент має свій вплив на інші. Тобто, економічна ситуація в країні, політична стабільність, законодавчі ініціативи та інфраструктура підтримки підприємництва мають вплив на ефективність податкового адміністрування та доступність податкових пільг. Виокремлені фактори визначають рівень довіри бізнесу до державної системи, сприяють або перешкоджають розвитку нових підприємств і впливають на конкурентоспроможність малого бізнесу на внутрішньому та міжнародному ринках. Така взаємодія між ними вимагає комплексного підходу до формування

податкової політики, що забезпечує стійкий розвиток підприємництва та адаптацію до змінюваних умов.

Таблиця 3.1

Фактори впливу на податкову політику малого бізнесу

Фактор	Характеристика
Економічна ситуація в країні	Рівень економічної стабільності та розвиток економіки загалом.
	Вплив зовнішніх економічних факторів (кризи, міжнародні санкції, світова економічна ситуація).
	Зростання або спад вітчизняного виробництва і торгівлі.
Політична стабільність та урядова підтримка	Політична воля уряду щодо стимулювання малого бізнесу.
	Ефективність державної підтримки малого бізнесу через пільги, податкові канікули або субсидії.
	Законодавчі зміни, які можуть створювати сприятливі або обмежувальні умови для малого бізнесу.
Податкове законодавство та	Якість податкового законодавства, його стабільність і передбачуваність.
адміністративна структура	Система адміністрування податків, доступність і зручність для малих підприємств.
	Спрощення податкової звітності та вдосконалення процедур контролю.
Рівень розвитку інфраструктури для підприємництва	Наявність або відсутність програм підтримки підприємців (навчання, консалтинг, інкубатори бізнесу).
	Розвиток технологічної інфраструктури для малого бізнесу (платформи для податкових консультацій).
Соціальні та трудові фактори	Рівень заробітних плат і соціального захисту для працівників малого бізнесу.
	Трудова міграція та її вплив на ринок праці для малого бізнесу.
Інноваційна активність і технологічний прогрес	Вплив технологічних змін на модель ведення бізнесу (цифровізація, автоматизація).
	Ставлення до інновацій та підтримка інвестицій у новітні технології для малого бізнесу.
Рівень конкуренції та доступність ринку	Ступінь конкуренції на ринку та бар'єри для виходу нових гравців.
	Взаємодія з великими підприємствами та експортний потенціал для малого бізнесу.
Культурні та соціальні фактори	Рівень податкової культури серед підприємців.
	Ставлення до податків у суспільстві та готовність до виконання податкових зобов'язань.
	Наявність або відсутність бізнес-менталітету та готовність до співпраці з державними органами.
Системи державних гарантій та фінансової підтримки	Наявність державних гарантій для отримання кредитів малими підприємствами.
	Відсутність або наявність фінансових інструментів (субсидії, кредити на пільгових умовах) для підприємців.
Міжнародний досвід та глобалізація	Використання міжнародних практик для покращення податкового середовища.
	Вплив глобалізації на підприємницьке середовище та конкурентоспроможність малого бізнесу.

Джерело: власна розробка автора

Отже, розуміння взаємодії цих факторів дозволяє не тільки оцінити поточний стан податкової політики, але й виокремити ключові проблеми, що потребують негайного вирішення для покращення умов ведення бізнесу. З огляду на це, нами сформовано перелік основних проблем податкової політики щодо малого бізнесу в Україні, а також запропоновано шляхи їх удосконалення для забезпечення сталого економічного розвитку (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

**Основні проблеми та напрями удосконалення податкової політики
щодо малого бізнесу в Україні**

Основні проблеми	Напрями удосконалення
Високе податкове навантаження на малі підприємства, особливо на загальній системі оподаткування, що не відповідає їх фінансовим можливостям у період кризи.	Запровадження спрощених режимів звітності для суб'єктів малого бізнесу на загальній системі (електронні сервіси, єдиний звіт).
Складність податкового адміністрування: часті зміни у законодавстві, дублювання звітності, відсутність автоматизації процесів для малих підприємств.	Диференціація податкових ставок залежно від галузі, розміру бізнесу, регіону (з урахуванням рівня ризику або втрат унаслідок війни).
Недостатня стабільність податкового середовища – непередбачуваність регуляторної політики знижує довіру підприємців до держави.	Податкові пільги та відтермінування для бізнесу, що зазнав втрат унаслідок бойових дій або провадить діяльність у критично важливих секторах.
Нерівномірність податкового контролю: надмірна увага до формальних порушень при недостатньому фокусі на реальні зловживання.	Мотиваційні податкові механізми: зниження податку на прибуток при реінвестуванні в розвиток підприємства чи створення нових робочих місць.
Обмежені податкові стимули для розвитку, інвестування, цифровізації або реінвестування прибутку малими підприємствами.	Посилення консультаційної підтримки малого бізнесу з боку податкових органів, зокрема через відкриті онлайн-платформи.
Слабка підтримка підприємств у зонах бойових дій або тимчасово окупованих територіях.	Гарантоване законодавче закріплення стабільності податкових умов щонайменше на середньостроковий період (3–5 років).
	Удосконалення механізмів податкового контролю: фокус на ризикоорієнтований підхід, мінімізація суб'єктивізму під час перевірок.

Джерело: власна розробка автора

Таким чином, наведені напрями удосконалення зможуть значно полегшити умови ведення бізнесу для малих підприємств в Україні, підвищити довіру до державної податкової системи та сприяти розвитку економіки в

умовах невизначеності та кризи. Однак відсутність чіткої інформованості про податкові зобов'язання, а також негативні стереотипи щодо податкових органів знижують готовність бізнесу до співпраці з державою, що, в свою чергу, негативно впливає на надходження до бюджету.

Враховуючи це, важливо звернути увагу на міжнародний досвід, де податкова політика малого бізнесу реалізується через гнучкі та адаптивні моделі оподаткування, що забезпечують більш ефективну взаємодію між бізнесом і державою (Додаток А).

Кожен підхід зарубіжних країн представлений з механізмами підтримки, а також можливими шляхами адаптації цих інструментів для українського контексту. Це дозволяє дослідити можливості застосування подібних моделей для зменшення податкового тиску, стимулювання інновацій та розвитку малого бізнесу в Україні.

Отже, проаналізуємо важливі аспекти підходів оподаткування малого бізнесу:

- податкові канікули для нових підприємств (Польща, Франція, Данія);
- фіксовані ставки податку для малого бізнесу (Польща, Франція);
- пільги для інновацій та стартапів (Німеччина, США);
- податок на виведений капітал для стимулювання реінвестування (Естонія);
- державна підтримка у вигляді грантів, консультацій та субсидій (Данія, Німеччина).

Отже, адаптація міжнародного досвіду до української реальності потребує врахування специфіки національної економіки, соціально-політичних факторів та рівня розвитку інфраструктури для малого бізнесу. Проте, запозичення деяких елементів податкової політики з Польщі, Естонії та Німеччини може стати важливим кроком на шляху до створення більш сприятливих умов для розвитку малого підприємництва в Україні. Наприклад, податкові канікули для нових підприємств, податок на виведений капітал, спрощені форми оподаткування, а також державну підтримку для стартапів і

інноваційних бізнесів. Це дозволить не лише зменшити податкове навантаження, але й стимулювати інвестиції, інновації та загальний економічний розвиток.

Висновки до розділу 3

1. Доведено, що запропоновані фактори впливу визначають рівень довіри бізнесу до державної системи, сприяють або перешкоджають розвитку нових підприємств і впливають на конкурентоспроможність малого бізнесу на внутрішньому та міжнародному ринках. А взаємодія між ними вимагає комплексного підходу до формування податкової політики, що забезпечує стійкий розвиток підприємництва та адаптацію до змінюваних умов.

2. Обґрунтовано, що запропоновані напрямки удосконалення зможуть значно полегшити умови ведення бізнесу для малих підприємств в Україні, підвищити довіру до державної податкової системи та сприяти розвитку економіки в умовах невизначеності та кризи. Однак відсутність чіткої інформованості про податкові зобов'язання, а також негативні стереотипи щодо податкових органів знижують готовність бізнесу до співпраці з державою, що, в свою чергу, негативно впливає на надходження до бюджету.

3. Здійснено порівняльний аналіз підходів до податкової підтримки малого бізнесу в зарубіжних країнах, який узагальнює ключові особливості моделей, застосовуваних у США, Німеччині, Польщі, Франції та Естонії, акцентуючи увагу на податкових пільгах, спрощених режимах, податкових канікулах, фіксованих ставках, соціальних знижках і адміністративних послабленнях. Наведені підходи дають змогу виявити ефективні інструменти стимулювання підприємництва, оцінити вплив фіскальної політики на розвиток самозайнятості й малого бізнесу, а також можуть слугувати основою для формування пропозицій щодо вдосконалення національної системи оподаткування, спираючись на кращі міжнародні практики.

ВИСНОВКИ

1. Доведено, що малі підприємства вирізняються підвищеною гнучкістю, здатністю швидко адаптуватися до змін ринкового середовища та ефективно використовувати обмежені ресурси. В умовах їхньої діяльності ключову роль відіграє податкова система, оскільки саме вона формує фінансові можливості бізнесу, визначає ступінь державного впливу й інвестиційну привабливість цього сектору.

2. Встановлено, що податок трактується як обов'язковий, безоплатний та нормативно врегульований платіж, що сплачується фізичними та юридичними особами до бюджету з метою формування публічних фінансових ресурсів. Це визначення відображає сутнісні характеристики податку – примусовість, безоплатність і правову регламентацію – та підкреслює його роль не лише як фіскального, а й як інструмента економічного регулювання і забезпечення суспільного добробуту.

3. Аргументовано, що податкова система для малого бізнесу має базуватися на принципах справедливості, простоти адміністрування, економічної нейтральності й гнучкості. Ефективна податкова модель повинна враховувати не лише інтереси держави у сфері фіскальної політики, а й реальні фінансові можливості підприємств.

4. Доведено, що повномасштабна війна призвела до істотного скорочення підприємницької активності. У 2023 р. намітилась тенденція до стабілізації: кількість підприємств зросла до 308 тис., з яких 95,1 % становили малі. Таке відновлення свідчить про високу адаптивність малого бізнесу до кризових умов та його ключову роль у зміцненні економічної стійкості країни.

5. Обґрунтовано, що показники діяльності малих підприємств в Україні засвідчили глибоку кризу у 2022 р., однак у 2023 р. намітилося поступове покращення. Попри збереження від'ємного фінансового результату (-12444,7 млн грн), його скорочення в порівнянні з попереднім роком свідчить про

відновлення фінансової життєздатності суб'єктів малого підприємництва та здатність до адаптації в умовах нестабільності.

6. Встановлено, що зростання суми податку на прибуток і дебіторської заборгованості з цього податку з 0,9 млн грн у 2022 р. до 4,1 млн грн у 2024 р. вказує на покращення фінансових результатів ТОВ «ІММІ-МАКЕТ». Одночасно зменшення поточних податкових зобов'язань з 3,2 млн грн до 2,1 млн грн може свідчити про належне виконання податкових обов'язків або зміну структури заборгованості. Така динаміка вказує на зростання ділової активності підприємства й відповідне посилення податкового навантаження.

7. Окреслено ключові чинники, що впливають на рівень довіри бізнесу до державної системи, визначають потенціал для створення нових підприємств і формують конкурентоспроможність малого бізнесу на внутрішньому та міжнародному ринках. Взаємозв'язок цих чинників вимагає комплексного підходу до податкової політики, що забезпечить сталий розвиток підприємництва й адаптацію до змін у зовнішньому середовищі.

8. Підкреслено, що реалізація запропонованих напрямів удосконалення здатна суттєво покращити умови ведення бізнесу для малих підприємств в Україні, підвищити довіру до податкової системи та сприяти економічному зростанню в умовах нестабільності. Водночас, недостатній рівень обізнаності про податкові зобов'язання та наявність негативних стереотипів щодо податкових органів стримують готовність бізнесу до співпраці з державою, що негативно впливає на обсяги бюджетних надходжень.

9. Здійснено порівняльний аналіз підходів до податкової підтримки малого бізнесу в низці зарубіжних країн, зокрема США, Німеччині, Польщі, Франції та Естонії. Виокремлено основні інструменти, що включають податкові пільги, спрощені режими, податкові канікули, фіксовані ставки, соціальні знижки та адміністративні спрощення. Ці приклади дозволяють визначити ефективні механізми стимулювання підприємництва й формувати пропозиції щодо вдосконалення вітчизняної податкової системи з урахуванням міжнародного досвіду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В. Л., Тучак Т. В. Податкові системи зарубіжних країн : навч. посіб. / Ун-т держ. фіскал. служби України. Ірпінь, 2021. 210 с.
2. Васильєва В. Г., Книшек О. О. Облік та оподаткування електронного бізнесу. Теоретичні та практичні аспекти розвитку Інтернет-економіки: міждисциплінарний навчальний посібник. Трускавець : ПОСВІТ, 2021. 386 с.
3. Всупереч обставинам: Як український бізнес процвітає під час війни. Payoneer. URL: <https://www1.payoneer.com/ua/resources/defying-the-odds-how-ukrainian-businesses-thrive-during-war/> (дата звернення: 10.05.2025)
4. Глущенко А. С. Фінанси: навч. посіб. Львів «Магнолія 2006», 2014. 440 с.
5. Головна задача – вистояти. Що турбує бізнес в Україні під час війни. РБК-Україна. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/glavnaya-zadacha-vystoyat-bespokoit-biznes-1655831867.html> (дата звернення: 02.05.2025)
6. Грановська І. В. Сучасний стан розвитку оподаткування малого бізнесу в Україні. *Держава та регіони*. 2021. № 3. С. 114-121.
7. Дема Д. І., Сус Л. В., Сус Ю. Ю. Формування механізму фінансового планування на підприємстві в умовах невизначеності та нестабільності зовнішнього середовища. *Бізнес Інформ*. 2021. № 9. С. 207–215. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-9-207-215>.
8. Дема Д. І., Шубенко І. А., Давидчук С. М. Місцеве оподаткування: сучасний стан та досвід країн Європейського Союзу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2023. № 28. С. 69-76.
9. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 09.05.2025)
10. Дроздова О.Г. Особливості організації обліку на підприємствах малого бізнесу в Україні. *Modern problems of science, education and society: The 6th International scientific and practical conference* (August 14–16, 2023) SPC

“Sci-conf.com.ua”, Kyiv, Ukraine. 2023. С. 457–463.

11. Квасовський О. Р. Оподаткування малого бізнесу в Україні: фінансовий і стимулюючий потенціал: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.04.01. Тернопільська академія народного господарства. Тернопіль, 2003. 20 с.

12. Коваль С., Козловський О. Теоретичні підходи до трактування сутності податків. *Актуальні питання фінансової теорії та практики*: збірн. матер. Десятої заоч.-дистанц. конф. студентів і молодих вчених (м. Тернопіль, 26 квіт. 2023 р.). Ч. 2. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 242 с.

13. Ліщук А. В. Оподаткування малого бізнесу в Україні в умовах воєнних викликів: проблеми, трансформації, перспективи. *Вплив інноваційних змін на розвиток суспільства: управлінські та соціально-економічні аспекти*: Всеукр. наук.-практ. on-line конф. здобувачів вищої освіти і молодих учених присвячена Дню Науки. (м. Житомир, 16 травня 2025 р.). Житомир : Державний університет «Житомирська політехніка». 2025. С. 358–359.

14. Ліщук А. В. Концептуальні засади оподаткування суб'єктів малого бізнесу. *Реалії становлення України як держави: минуле, теперішнє, майбутнє*: матеріали XII Всеукр. наук.-практ. конф. (29-30 квіт. 2025 р. ЖІ ПрАТ «ВНЗ «МАУП», м. Житомир). ЖІ ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2025. С. 123-126. URL: <http://maup.zt.ua/conferences.htm>

15. Малий бізнес України у 2024. Аналітична платформа YouControl. URL: <https://youcontrol.com.ua/> (дата звернення: 18.04.2025)

16. Момот О., Герман К. Генезис податків як економічної категорії. *Збірник матеріалів Звітної студентської наукової конференції за результатами науково-дослідної роботи у 2022 р./* за ред. Коваліва В.М. та Федіва Р. Д. Львів, 2023. С. 131-143.

17. Недільська Л., Сус Ю., Кондратюк Д. Концептуальна модель фінансового планування діяльності малих підприємств. *Економіка та суспільство*. 2024. № 63. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-37>

18. Онищенко В. Пустовий М. Проблемні питання сучасного бухгалтерського обліку і оподаткування в Україні. *Перспективи розвитку*

обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції: Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції. 18 травня 2023 р, м. Одеса. С. 109–111.

19. Оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні. Київ: Програма розвитку ООН в Україні. 2024. URL: <https://surl.li/ugxzaw> (дата звернення: 11.05.2025)

20. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 15.04.2025)

21. Податкові послаблення для парків, ФОПів та інших під час війни. Що залишити, а що переглянути? *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/10/18/692753/> (дата звернення: 22.04.2025).

22. Подольська І. С. Сучасний стан та напрямки удосконалення обліку і звітності суб'єктів малого підприємництва. *Перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аудиту, оподаткування та фінансів в умовах євроінтеграції* : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф., 22 травня 2023 р., Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 90-93.

23. Пріоритети розвитку фінансової системи України в умовах євроінтеграційних процесів : монографія / Л. Л. Гриценко та ін. ; за заг. ред. дра екон. наук Л. Л. Гриценко. Суми : Сумський державний університет, 2021. 379 с.

24. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text> (дата звернення: 07.05.2025)

25. Савчук М. Стан та перспективи розвитку спрощеної систем оподаткування підприємницької діяльності. *Розвиток соціально-економічних систем в геоелектроному просторі*: III Міжнародна науково-практична конференція (19 травня 2023 року). Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2023. С. 137–139.

26. Скрипник С., Лавров Р., Шепель І. Облік і оподаткування суб'єктів

малого підприємництва. *Економіка та суспільство*, 2023. № 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-61>

27. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 317 с.

28. Товариство з обмеженою відповідальністю «IMMI-MAKET». *YouControl*. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/22892861/ (дата звернення: 15.04.2025)

29. Товариство з обмеженою відповідальністю «IMMI-MAKET». *Опендатабот*. URL: <https://opendatabot.ua/c/22892861> (дата звернення: 15.04.2025)

30. Україна заблокує використання «спрощенки» для ухилення від податків – Гетманцев. *Forbes Ukraine*. URL: <https://surl.li/xezukw> (дата звернення: 08.05.2025)

31. Уманська В., Ткаченко А., Манзенко Є. Перспективи розвитку системи обліку та оподаткування на малих підприємствах. *Економіка та суспільство*, 2023. № 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-50>

32. Фінанси : навч. посібник / С. П. Стеценко, В. В. Титок, Н. В. Лисиця [та ін.] ; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. Київ : КНУБА, 2024. 189 с.

33. Фінанси : підруч. / за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль : Університетська думка, 2024. 632 с.

34. Фінанси : підручник. / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. 2-ге вид. переробл. і доповн. Київ : Знання, 2012. 687 с.

35. Фінанси зарубіжних країн: навчальний посібник / Т. О. Кізима та ін.; за ред. О. П. Кириленко. Тернопіль: Економічна думка, 2013. 287 с.

36. Цегельник Н. І. Формування об'єктів оподаткування в бізнесі: визнання, облік та контроль. *Підприємництво і торгівля*. 2024. Вип. 40. С. 109-116. URL: <http://www.journals-lute.lviv.ua/index.php/pidpr-torgi/article/view/1581> (дата звернення: 08.05.2025)

37. Цегельник Н. Облікове забезпечення та ризики формування бази оподаткування для обчислення податків в бізнесі. *Економіка та суспільство*,

2024. № 63. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4185/4114> (дата звернення: 08.05.2025)

38. Черкашин В. Як державі покращити становище малого бізнесу під час війни. *Економічна правда*. URL: <https://surl.li/tudvkf> (дата звернення: 10.05.2025)

39. Bundesministerium der Finanzen. Taxation for self-employed and small businesses URL: <https://www.bundesfinanzministerium.de> (дата звернення: 04.05.2025)

40. Danish Business Authority. Start a business in Denmark URL: <https://danishbusinessauthority.dk> (дата звернення: 04.05.2025)

41. Enterprise Estonia. Support and funding opportunities for SMEs URL: <https://eas.ee> (дата звернення: 14.05.2025)

42. Estonian Tax and Customs Board. Corporate income tax system in Estonia URL: <https://www.emta.ee/eng> (дата звернення: 13.05.2025)

43. Germany Trade & Invest. Support for Startups and Innovation URL: <https://www.gtai.de/en/invest> (дата звернення: 12.05.2025)

44. Internal Revenue Service. Small Business and Self-Employed Tax Center URL: <https://surl.li/cqigjp> (дата звернення: 11.05.2025)

45. Ministerstwo Finansów. Ryczałt ewidencjonowany i karta podatkowa dla małych przedsiębiorstw URL: <https://www.podatki.gov.pl> (дата звернення: 15.05.2025)

46. Polish Investment and Trade Agency. Support for entrepreneurs URL: <https://www.paih.gov.pl> (дата звернення: 15.05.2025)

47. Service-public.fr. Micro-entrepreneur regime URL: <https://www.service-public.fr/professionnels-entreprises> (дата звернення: 08.05.2025)

48. Skattestyrelsen. Tax rules for new businesses URL: <https://skat.dk> (дата звернення: 08.05.2025)

49. U.S. Small Business Administration. Tax Incentives and Credits URL: <https://www.sba.gov> (дата звернення: 11.05.2025)